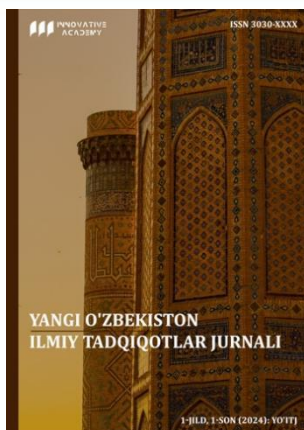

ILK VA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR PEDAGOGIKASI

Raxmatillayeva Shahrizoda Shavqiddin qizi

Navoiy Innovatsiyalar Universiteti 1-kurs talabasi

Ilmiy rahbar: **Kubayeva Mavluda Baxtiyarovna**

Sapayeva Gulnoza Azimboyevna

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14645775>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 3-yanvar 2025 yil

Ma'qullandi: 5-yanvar 2025 yil

Nashr qilindi: 14-yanvar 2025 yil

*maktabgacha ta'lim,
pedagogika, ilk yoshdagi rivojlanish,
o'yin faoliyati, ta'lim metodlari,
bolalar pedagogikasi.*

ABSTRACT

Mazkur maqolada ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar pedagogikasining nazariy asoslari va amaliy yondashuvlari o'rganiladi. Bolalar rivojlanishining psixologik va fiziologik xususiyatlari, o'yin faoliyatining ta'lim jarayonidagi ahamiyati, hamda pedagogik metodlarning samaradorligi tahlil qilinadi. Tadqiqot bolalarning ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etishda milliy va xalqaro tajribani moslashtirishga doir amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

KIRISH

Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar inson rivojlanishining eng muhim bosqichidir. Bu davrda bolaning aqliy, jismoniy va hissiy rivojlanishi sodir bo'ladi. Shu sababli, ilk va maktabgacha yoshdagi ta'lim va tarbiya jarayoni katta ahamiyatga ega. Mazkur maqolada ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar pedagogikasining asosiy tamoyillari, metodlari va amaliyotdagi yondashuvlar yoritiladi. Ushbu mavzu bolalar rivojlanishining boshlang'ich bosqichlarida pedagogik jarayonni tashkil etish bo'yicha ilmiy va amaliy takliflarni ishlab chiqishga qaratilgan.

Materiallar va usullar

Ushbu tadqiqotda ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishini o'rganish uchun quyidagi metodlardan foydalanildi:

Kuzatish: Bolalarning kundalik faoliyati, o'yin jarayonlari va muloqot usullari kuzatildi.

Tajriba: Ta'lim-tarbiyaga qaratilgan turli pedagogik metodlarning samaradorligi sinovdan o'tkazildi.

Ma'lumotlarni tahlil qilish: Olingan natijalar statistik usullar yordamida qayta ishlanib, ularning pedagogik qiymati aniqlab berildi.

Tadqiqot materiallari sifatida maktabgacha ta'lim muassasalarida faoliyat olib boruvchi pedagoglar va 3–6 yoshdagi bolalar ishtirokidagi kuzatuvlar va amaliyotlardan foydalanildi.

Natijalar

Psixologik va fiziologik rivojlanishning xususiyatlari: Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishida aqliy va hissiy barqarorlik shakllanishi muhim o'rin tutadi. Mazkur davrda bola dunyoni bilishga qiziqadi, o'yin orqali yangi bilimlarni o'zlashtiradi.

O'yin faoliyatining ahamiyati: Bolalar o'yin orqali nafaqat bilim, balki ijtimoiy ko'nikmalarni ham o'zlashtiradi. O'yin jarayonida bolalarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va muloqot qilish ko'nikmalari rivojlanadi.

Pedagogik yondashuvlarning samaradorligi: Interaktiv metodlar, jumladan, o'yinli ta'lim, ijodkorlikka asoslangan topshiriqlar, hikoya qilish va muloqotga asoslangan mashg'ulotlar bolalarning faol ishtirokini ta'minlaydi.

Individual rivojlanish yondashuvlari: Bolalar bilan individual ishlash pedagogik samaradorlikni oshiradi. Har bir bolaning o'ziga xos xususiyatlari inobatga olinib, unga mos yondashuvlar qo'llanilishi kerak. Bu esa ularning aqliy va hissiy barqarorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Psixologik va fiziologik rivojlanishning xususiyatlari: Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishida aqliy va hissiy barqarorlik shakllanishi muhim o'rin tutadi. Mazkur davrda bola dunyoni bilishga qiziqadi, o'yin orqali yangi bilimlarni o'zlashtiradi.

O'yin faoliyatining ahamiyati: Bolalar o'yin orqali nafaqat bilim, balki ijtimoiy ko'nikmalarni ham o'zlashtiradi. O'yin jarayonida bolalarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va muloqot qilish ko'nikmalari rivojlanadi.

Pedagogik yondashuvlarning samaradorligi: Interaktiv metodlar, jumladan, o'yinli ta'lim, ijodkorlikka asoslangan topshiriqlar, hikoya qilish va muloqotga asoslangan mashg'ulotlar bolalarning faol ishtirokini ta'minlaydi.

Munozara

Bolalarning ilk rivojlanish bosqichlarida tarbiya va ta'limning integratsiyalashgan yondashuvi katta ahamiyatga ega. Pedagoglar va ota-onalar o'rtasidagi hamkorlik bolaning jismoniy va ma'naviy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olish ta'lim-tarbiya jarayonini yanada samarali qilish imkonini beradi.

Xalqaro tajribalarga ko'ra, Finlandiya va Yaponiya kabi mamlakatlarda maktabgacha ta'lim jarayoni bolalarning erkin fikrlashi va ijodiy yondashuvini rivojlantirishga qaratilgan. Bu tajriba O'zbekistonda ham ilk va maktabgacha yoshdagi ta'lim tizimiga moslashtirilishi mumkin.

Xulosa

Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar pedagogikasi bo'yicha quyidagi xulosalarga kelindi:

Bolalarni rivojlantirishda pedagogik faoliyatning asosiy elementi sifatida o'yin faoliyatidan samarali foydalanish zarur.

Pedagoglar bolalarning individual xususiyatlarini inobatga olib, turli metodlardan foydalanishi lozim.

O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimida xalqaro tajribalarni o'rganish va moslashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdukarimov A. "Maktabgacha ta'lim metodikasi." Toshkent: O'zbekiston, 2020.
2. Vygotsky L.S. "O'yin faoliyatining psixologik asoslari." Moskva: Pedagogika, 1986.
3. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi. "Ilk yoshdagi ta'lim bo'yicha yo'riqnoma." Toshkent, 2021.
4. Montessori M. "Bolalarni tarbiyalash usullari." Rim: Montessori Foundation, 1971.
5. Hasanov B. "Ilk yosh pedagogikasida interfaol yondashuvlar." Toshkent: Ilm Ziya, 2019.

**INNOVATIVE
ACADEMY**